

Objectes quotidians, relats compartits: l'exposició de Cal Terrisser a Martorell

Esther Travé Allepuz i Isidre Ot Padilla, Alfred Mauri Martí, Montserrat Farreny i Agràs

15/04/2026

Abstract

Aquest article analitza el procés de disseny i desenvolupament de l'exposició temporal *Cal Terrisser. 150 anys d'història de l'obrador Botifoll* com a experiència de transferència del coneixement des de la recerca històrica i arqueològica cap a la societat. A partir de la cultura material i de la memòria col·lectiva, s'examina el paper del museu local com a espai de mediació, activació patrimonial i construcció de relats compartits.

1. Quan la biografia esdevé patrimoni

Al llarg de tres mesos, entre el 4 d'octubre de 2025 i l'11 de gener de 2026, l'exposició temporal titulada *Cal Terrisser. 150 anys d'història de l'obrador Botifoll* ha estat visitable al Museu Municipal Vicenç Ros de Martorell durant els matins dels caps de setmana. El projecte, sorgit d'una iniciativa col·lectiva entre el Museu Municipal, el Centre d'Estudis Martorellencs i la Universitat de Barcelona, tenia com a objectiu aproximar el públic a la història de la darrera terrisseria coneguda a Martorell en el 150è aniversari de la seva fundació. L'exposició va prendre com a punt de partida els resultats d'un projecte de recerca històrica desenvolupat al llarg de 2025 amb motiu d'aquesta efemèride.

Aquest article presenta el procés de disseny i implementació de l'exposició,⁽¹⁾ un procés que ha tingut implicacions rellevants en la manera d'afrontar la recerca mateixa, des d'una clara voluntat de transferència social. La incorporació dels resultats d'un estudi acadèmic a un relat adreçat a un públic ampli ha permès reflexionar sobre la construcció del discurs expositiu, sobre les possibilitats que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació, i sobre la necessitat de generar experiències presencials en què, en aquest cas, els objectes esdevenen els veritables protagonistes.

El desenvolupament de la recerca va facilitar el treball amb materials procedents de diverses col·leccions particulars de terrissa popular, totes elles obrades o adquirides a Cal Terrisser de Martorell, que es van sumar a l'estudi dels fons del Museu Municipal. Algunes d'aquestes peces formaven part de l'exposició permanent i d'altres estaven a la reserva del museu, i molts dels visitants de més edat recordaven haver-les tingut presents a les seves llars. El dia de la inauguració, alguns d'ells comentaven com de colpidor resultava constatar que elements de la seva pròpia biografia i experiència vital havien esdevingut objectes d'interès arqueològic —una percepció que convida, inevitablement, a reflexionar sobre el pas del temps— i com la recerca havia contribuït a posar en valor uns objectes als quals, mentre formaven part del dia a dia domèstic, amb prou feines s'atorgava importància.

Aquesta experiència posa de manifest el potencial emocional i reflexiu del museu, així com la necessitat ineludible de transferir al conjunt de la societat la recerca desenvolupada en l'àmbit universitari. Entendre el patrimoni no només com allò antic o excepcional, sinó també com allò viscut i compartit, s'alinea amb les tendències recents en la recerca històrica i arqueològica, així com en diverses experiències museogràfiques recents (Crossick i Kaszynska, 2016). L'exposició es configura, així, com un espai on el record íntim es transforma en discurs públic, i on la memòria individual es conjuga amb la memòria col·lectiva. En aquest sentit, *Cal Terrisser* no es presenta únicament com un conjunt d'objectes, sinó com un lloc de trobada entre experiències personals i patrimoni comunitari, en què els visitants poden reconèixer fragments de la seva pròpia història dins d'un relat més ampli (Wood i Latham, 2013).

Paral·lelament, l'exposició posa en valor els processos productius i l'activitat econòmica que, durant dècades, van donar resposta a una necessitat bàsica de la societat martorellenca: l'adquisició d'atuell de terrissa per a les seves llars i per a l'activitat quotidiana. Allò que podria semblar una activitat humil —tant pel que fa a la producció com als seus usos— revela, en realitat, un entramat social extens que permet explorar les interaccions de l'economia local amb el territori i les xarxes de transmissió del coneixement artesanal. Aquest tipus d'anàlisi s'aproxima a la relació que estableix l'ésser humà amb el seu entorn amb la voluntat d'aprofundir en la manera com s'exploten i es transformen els recursos naturals per tal de satisfer les necessitats humanes, en la construcció d'allò que anomenem *paisatges productius* (Ingold, 1993; Gruppuso i Whitehouse, 2020). Aquesta combinació entre experiència personal, memòria comunitària i posada en valor de l'activitat artesanal converteix l'exposició en un espai de diàleg entre visitants, investigadors i patrimoni, i permet situar trajectòries vitals i professionals dins d'una narrativa que transcendeix la història estrictament local.

En aquest context, el museu actua com a mediador entre la recerca, la història de la vida quotidiana i el patrimoni, articulant la comprensió del passat social i la seva preservació com a coneixement accessible i significatiu. És des d'aquesta perspectiva que aquest treball aborda el procés de gestació d'una exposició temporal fruit del diàleg entre institucions i investigadors, així com els mecanismes adoptats perquè, malgrat el seu caràcter efímer, alguns dels seus continguts mantinguin una projecció de llarg recorregut, ja sigui mitjançant la seva integració a l'exposició permanent del Museu Municipal o a través de recursos multimèdia accessibles en línia un cop finalitzada la mostra (Economou et al., 2025).

2. De la recerca a l'exposició: origen i desenvolupament del projecte

L'exposició parteix d'un projecte de recerca desenvolupat pel Centre d'Estudis Martorellencs al llarg de 2025, amb la participació del Museu Municipal Vicenç Ros de Martorell. La seva gestació s'inscriu en el marc d'una col·laboració prèvia del CEM amb un projecte de recerca de major abast, centrat en la producció de terrissa en època moderna i contemporània, que es desenvolupa a la Universitat de Barcelona entre 2024 i 2028. Aquest projecte, ARTIFACTA,⁽²⁾ investiga la tradició terrissera a Catalunya i en altres zones de la península Ibèrica com a fenomen històric i patrimonial, amb l'objectiu d'analitzar-ne l'evolució i el valor cultural. L'estudi de la terrissa martorellenca no estava previst inicialment en aquest projecte. Tanmateix, la riquesa de les fonts disponibles, les circumstàncies de l'efemèride i l'alineació dels objectius de recerca amb el marc general del projecte van fer possible el disseny d'una recerca específica, centrada en la realitat d'aquest municipi.

Aquest nou projecte titulat *L'activitat terrissera a Martorell: patrimoni etnològic i cultura material*⁽³⁾ es va dotar d'objectius propis i d'una metodologia d'enfocament interdisciplinari, heretada d'ARTIFACTA, amb una base arqueològica clara, però concebuda des d'un inici amb un enfocament ampli, no restringit exclusivament a la materialitat dels artefactes. Aquesta metodologia integra la recerca documental i bibliogràfica, així com l'aplicació de tècniques avançades vinculades a l'estudi de xarxes, l'anàlisi espacial i la caracterització dels materials. En aquest context, la col·laboració a tres bandes entre el Centre d'Estudis Martorellencs, el Museu Municipal i la Universitat, va resultar especialment fructífera, i es va veure reforçada per la incorporació de Virtual Past 3D al projecte, fet que va permetre crear una col·lecció de bessons digitals d'una part significativa de les peces estudiades.

El Museu Municipal conserva una col·lecció de terrissa popular de 220 peces, sobre les quals no es disposa d'informació. De 108 peces es desconeix com han arribat al museu, 121 consten com a donades per Isidre Clopas, antic conservador del museu, un parell procedeixen de l'antic hospital de Martorell, una peça del convent de

Mercedàries de Martorell, una peça està donada per Maria Rucarols i només una consta com a donació de Josep Botifoll, a més del seu torn de terrisser. En abordar l'estudi d'aquest fons, no sempre resultava possible determinar amb certesa quines peces havien estat efectivament obrades o comercialitzades a Cal Terrisser i quines eren d'altres procedències. En aquest sentit, la implicació del Centre d'Estudis Martorellencs i d'alguns dels seus membres va ser determinant per a la identificació dels materials. Com ja s'ha assenyalat, les peces de Cal Terrisser encara es conserven en algunes llars de Martorell, i la col·laboració de diversos propietaris, que van cedir els atuells per al seu estudi, va resultar fonamental. En aquests casos, la procedència de les peces era inequívoca, fet que va permetre utilitzar-les com a elements de comparació per a la selecció dels fons del museu.

D'altra banda, el Museu Municipal conservava el torn de Josep Botifoll, que des de 1950 formava part de la recreació de l'obrador de terrisser exposat a la planta baixa. Les condicions ambientals adverses van afectar sobretot el torn i per aquest motiu, l'any 1989, es van realitzar els plànols i es van resguardar les parts menys malmeses: l'eix o arbre amb la pala i el rodell, el pastó i una peça tornejada de fang cru.

Figura 1. Antiga reproducció de l'obrador de Cal Terrisser a la planta baixa del Museu Municipal Vicenç Ros de Martorell [Font: MMVR].

A fi d'evitar-ne una degradació més gran, el torn es trobava desmuntat i dipositat al magatzem del museu. Un dels objectius del projecte va ser, precisament, la restauració i reconstrucció d'aquest element, amb la voluntat de convertir-lo de nou en una peça expositiva de primer ordre, que actués com un dels eixos vertebradors de l'exposició temporal i que, un cop finalitzada aquesta, pogués integrar-se a l'exposició permanent del Museu Municipal en un espai específic, tal com finalment s'ha dut a terme.

A partir de l'estudi conjunt d'aquests materials, sumat a la recerca documental —que ha permès reconstruir els orígens d'aquesta breu nissaga de terrissers, conèixer la seva producció i reivindicar el paper que els seus productes van tenir en la cultura material martorellenca dels segles XIX i XX—, s'ha pogut bastir una exposició temporal que explica la trajectòria de la terrisseria i dona a conèixer tant els seus productes com les estratègies econòmiques, comercials i de pervivència d'aquesta família d'artesans, representativa d'un període històric i d'unes maneres de fer determinades. Més enllà de la construcció del relat expositiu i de les estratègies de transferència del coneixement desplegades durant l'execució del projecte —que constitueixen el nucli d'aquest treball—, cal destacar que la investigació sobre la terrisseria de Martorell ha aportat també resultats rellevants en l'àmbit de la recerca de base i ha obert noves línies d'estudi que es preveuen desenvolupar en futurs treballs.

3. Martorell i la terrissa: entre la pervivència material i l'oblit

Els resultats del projecte de recerca han posat de manifest una paradoxa significativa: tot i que la producció terrissera de Martorell està ben documentada (Romero i Rosal, 2014: 92-96) i va tenir una presència continuada al llarg de segles, la desaparició definitiva de l'activitat artesanal durant el darrer quart del segle XX ha comportat una

pèrdua progressiva de la memòria col·lectiva associada a aquest ofici. A partir dels anys vuitanta, el tancament de Cal Terrisser —el darrer obrador actiu del municipi— va suposar no només l’extinció d’una activitat econòmica tradicional, sinó també l’inici d’un procés d’oblit social que ha desconnectat bona part de la comunitat del seu passat productiu més immediat.

La recerca ha permès constatar, però, que aquesta pèrdua de memòria no ha anat acompanyada d’una desaparició total dels testimonis materials. Al contrari, nombroses peces de terrissa procedents de Cal Terrisser continuen presents en moltes llars de Martorell, integrades en l’àmbit domèstic com a objectes d’ús quotidià o com a elements residuals conservats sense una atribució clara d’origen. Aquesta presència discreta però persistent configura el que podem definir com un *patrimoni latent*: un conjunt de béns materials que, tot i no ser reconeguts explícitament com a patrimoni, mantenen una forta capacitat evocadora i un potencial significatiu per a la reconstrucció de la memòria col·lectiva (Ireland et al., 2025; Deetz, 1977).

L’estudi sistemàtic de la producció terrissera martorellenca ha permès, per primera vegada, identificar i caracteritzar de manera rigorosa les peces obrades o comercialitzades des de Cal Terrisser, distingint-les d’altres produccions presents al municipi procedents de centres com Breda, Esparreguera, Piera, Solsona o Quart, que la família Botifoll encarregava a altres centres i distribuïa al seu establiment. Aquesta anàlisi ha evidenciat l’existència d’un repertori formal i tecnològic coherent, associat a una manera de fer específica, que responia a les necessitats domèstiques i productives de la societat martorellenca dels segles XIX i XX (Travé et al., 2025). Lluny de tractar-se d’una producció marginal, la terrissa feta pels Botifoll va ocupar un lloc central en la cultura material local i va contribuir de manera decisiva a estructurar els hàbits de consum i d’ús quotidià.

Paral·lelament, el treball de recerca ha generat una documentació gràfica i fotogràfica sistemàtica dels materials estudiats, que ha esdevingut un recurs fonamental tant per a l’anàlisi científica com per a la construcció del discurs expositiu. A aquesta documentació s’hi suma la creació d’un [repositori digital](#) de models tridimensionals corresponents a una selecció de peces representatives, prioritzant aquelles procedents de col·leccions particulars. Aquesta estratègia ha permès garantir l’accessibilitat a aquests materials un cop retornats als seus propietaris després de l’estudi, alhora que ha obert noves possibilitats de difusió, preservació i reutilització dels continguts més enllà del marc físic de l’exposició.

La recerca documental ha completat aquesta lectura material tot permetent reconstruir amb precisió la trajectòria de la família Botifoll i la història de l’obrador, un exemple interessant de transmissió de coneixements i de l’ofici en el context de la terrissa catalana al llarg de dues generacions. El primer membre documentat com a terrisser és Francesc Botifoll Carafí (1849-1900), nascut a Gelida i establert a Martorell cap al 1875 després del seu matrimoni amb Paula Colomé Dalmau, descendent de dues nissagues terrisseres de Vilafranca del Penedès (Massanell, 1984). Aquest enllaç familiar va ser determinant en l’inici de l’activitat terrissera dels Botifoll a Martorell i posa de manifest l’existència de vincles i transmissions de coneixement entre diferents centres productors del territori. La mort prematura de Francesc, l’any 1900, no va comportar l’extinció del negoci familiar, que fou continuat per la seva vídua i dos dels seus fills.

Paula Colomé va assumir la titularitat de la terrisseria i va figurar als registres de la contribució industrial fins al 1930. Joan Botifoll, que havia iniciat una trajectòria religiosa com a escolà de Montserrat i seminarista, va haver d’abandonar-la per fer-se càrrec del negoci familiar fins a la seva mort el 1943; i el seu germà Josep, documentat com a titular de la terrisseria a partir de 1931, va mantenir l’activitat fins al seu tancament definitiu. Amb la mort de Josep Botifoll, l’any 1981, es tancava una nissaga terrissaire activa durant més d’un segle, profundament arrelada a la vida econòmica i social de Martorell, i àmpliament reconeguda per la població com a part constitutiva de la seva identitat local.

En aquest context, els resultats del projecte van fer palesa la necessitat d’anar més enllà de l’àmbit estrictament acadèmic. La coexistència d’una documentació històrica sòlida, d’un patrimoni material encara present però descontextualitzat, i d’una memòria col·lectiva esvaïda feia imprescindible articular un relat capaç de reconnectar aquests elements. L’exposició es va concebre, així, com una eina fonamental per activar aquest patrimoni latent, dotar-lo de significat i retornar-lo a la comunitat en forma de discurs compartit. Així, *Cal Terrisser* no respon únicament a la voluntat de mostrar uns objectes o d’explicar la història d’un obrador concret, sinó que s’erigeix com una resposta museogràfica a una situació d’oblit progressiu, oferint un marc interpretatiu que permet entendre la

terrisa com a expressió de la vida quotidiana, del treball artesanal i de les relacions socials que van definir Martorell durant bona part de la seva història recent.

4. Objectes quotidians, relats compartits: construir el discurs expositiu

Un dels objectius centrals del projecte va ser retornar el coneixement generat a la ciutadania mitjançant la construcció d'un relat capaç de resultar evocador per a la població. Es tractava de facilitar que els visitants poguessin reconèixer-hi records propis, recuperar fragments de la història recent del municipi i generar un cert sentiment de pertinença al voltant d'una activitat artesanal concreta, els productes de la qual havien arribat a pràcticament totes les llars de la vila. Amb aquesta voluntat, els resultats de la recerca es van traduir en un conjunt de recursos que han pres forma tant en una exposició temporal allotjada al Museu Municipal com en continguts accessibles en línia.

Els elements físics que articulen el discurs expositiu eren, d'una banda, el torn de terrisser —que prenia protagonisme en un dels extrems del recorregut— i, de l'altra, sis tipologies d'atuells (tines, setrots, cànirs, botiges, menjadores i abeuradors) que configuren la producció més característica de Cal Terrisser i que són també les millor representades en el registre material conservat. L'exposició, situada al centre de la nau principal del museu, ocupava una superfície rectangular d'uns 25 m². En accedir a l'espai, un plafó de benvinguda que emulava un obrador ocultava inicialment la visió directa del conjunt i introduïa el visitant a través d'un primer impacte visual: les grans tines o gerres destinades a l'emmagatzematge d'oli, peces emblemàtiques de l'obrador que, per les seves dimensions, foren exposades directament sobre el terra.

Figura 2. Vista de l'entrada de l'exposició, amb el plafó de benvinguda, que oculta bona part dels continguts [Font: CEM].

Darrere aquest primer plafó, tres plafons de dimensions menors contextualitzaven el visitant i oferien les claus bàsiques per a la comprensió del conjunt: la localització històrica de l'obrador, una síntesi de la seva trajectòria a partir de la genealogia familiar i una visió dels principals productes de Cal Terrisser, que inclou una relació tant dels atuells fabricats directament pels Botifoll com d'aquells que distribuïen procedents d'altres centres terrissers. Al llarg de l'espai, un seguit de vitrines disposades a banda i banda del recorregut conduïen el visitant fins al torn, situat a l'extrem oposat a l'accés.

Figura 3. Dues vistes laterals del conjunt de l'exposició, amb la tipologia d'atuell i informacions sobre la seva morfologia i funció [Font: CEM].

En aquestes vitrines s'hi exhibien els diferents tipus d'atuell produïts a Cal Terrisser, cadascun acompanyat d'una breu explicació sobre la seva forma, funció i trets distintius, així com de documentació gràfica elaborada durant el desenvolupament de la recerca. La combinació entre els artefactes i aquesta documentació ha permès establir una connexió directa entre l'objecte exposat i el coneixement que se'n deriva, fent visible el procés que va de la recerca científica a la construcció del relat museogràfic, especialment a través de la disposició dels espais (Wineman et al., 2006).

En alguns casos, el Museu Municipal conserva peces provinents directament del llegat de Josep Botifoll que presenten defectes de fabricació, com esquerdes o petites deformacions. Aquests exemplars permeten il·lustrar de manera especialment clara la realitat del procés productiu i l'existència de peces fallides que no van arribar mai al mercat. En altres casos, les marques d'ús —particularment evidents en els atuell cedits per col·leccionistes particulars— contribueixen a reforçar el relat sobre la funcionalitat i la vida quotidiana dels objectes, sovint vinculats a tasques agrícoles relacionades amb el conreu de la vinya o la cria de bestiar, activitats econòmiques centrals al Martorell dels segles XIX i XX.

Figura 4. Atuell representatius de les principals formes produïdes a Cal Terrisser: botija, cànir,

abeurador, gerra, menjadora i setrot (enumerades d'esquerra a dreta i de dalt a baix) [Font: CEM / Universitat de Barcelona].

Durant la visita a l'exposició, era possible accedir a la galeria de bessons digitals del projecte a través de la presència de codis QR, presents tant en els cartells exposats com en els fullets que s'oferien com a record físic de la visita.

Figura 5. Codis QR disponibles durant l'exposició virtual, i encara actius, que permeten l'accés als recursos digitals.

A l'extrem final del recorregut, el torn original de l'antiga terrisseria, restaurat i reconstruït, ocupava un lloc central en el discurs expositiu. Damunt del rodell es va conservar un pastó de fang cru, endurit pel pas del temps, amb una gerreta modelada a la part superior, que també procedia del llegat de Josep Botifoll i que ja havia format part de la recreació de l'obrador exposada al museu entre 1950 i 1989.

Figura 6. Pastó de fang original documentat abans de la restauració [Model 3D: Isidre Ot Padilla, Virtual Past 3D], a l'esquerra, i emplaçament del pastó restaurat sobre el torn juntament amb algunes peces, en alguns casos sense coure [Font: CEM].

Aquests elements estableixen una doble connexió: d'una banda, entre Cal Terrisser i l'actualitat; de l'altra, entre els diferents esforços que el Museu Municipal ha dut a terme al llarg del temps per preservar i transmetre la història del

municipi.

En aquest sentit, el 150è aniversari de la terrisseria va representar una oportunitat no només per desenvolupar una recerca rigorosa i fer-la accessible al públic, sinó també per recuperar l'element emblemàtic de l'obrador. Des del Museu Municipal es va promoure i assumir la restauració del torn, duta a terme per l'especialista Neus Campmany, que també va coordinar les tasques de la reconstrucció de les parts perdudes, obra de la Fusteria Geli (Vilavenut). La neteja, el tractament i la consolidació dels elements conservats del torn, la reproducció de les parts perdudes i el tractament integral de l'acabat de tot el conjunt han permès tornar-lo a posar a l'abast del públic de forma permanent.

A través del discurs expositiu, els objectes quotidians esdevenen veritables catalitzadors de records i experiències personals, facilitant la identificació dels visitants amb el relat proposat, amb l'objectiu de posar les persones i llurs experiències viscudes al centre de la visita (Laporte, 2021: 149-151). Alhora, l'exposició actua com a eina de transferència del coneixement, transformant els resultats de la recerca en un discurs comprensible, compartit i socialment rellevant, que situa la cultura material al centre de la construcció de la memòria col·lectiva.

5. Una exposició temporal amb vocació de permanència

Malgrat el seu caràcter temporal, l'exposició *Cal Terrisser. 150 anys d'història de l'obrador Botifoll* ha tingut un impacte notable en la comunitat martorellenca, tant pel nombre de visitants com per la qualitat de la recepció. Al llarg dels tres mesos de vigència, 377 persones van visitar l'exposició durant els caps de setmana, xifra que cal contextualitzar en relació amb l'horari restringit d'obertura del Museu Municipal. A aquest nombre cal sumar-hi l'impacte dels recursos digitals associats a la mostra, que van incrementar de manera significativa l'abast del projecte més enllà de la visita presencial.

La recepció qualitativa de l'exposició ha estat especialment reveladora. Durant les visites i, de manera molt significativa, en el marc de la inauguració, nombrosos visitants van compartir records personals vinculats a Cal Terrisser i van informar de la presència d'atuellers de l'obrador que encara es conserven a les seves llars.

Figura 7. Imatges de l'acte d'inauguració de l'exposició i dels visitants [Font: Ajuntament de Martorell].

Aquest retorn espontani confirma una de les hipòtesis plantejades en el marc de la recerca: que la pèrdua de memòria col·lectiva associada a l'extinció de l'activitat terrissera no havia anat acompanyada d'una desaparició dels testimonis materials, sinó que persistien de manera discreta en l'àmbit domèstic, configurant un patrimoni latent amb una forta capacitat evocadora.

Aquest mateix fenomen es va reflectir també en els comentaris recollits a les xarxes socials arran de la difusió de l'exposició per part de l'Ajuntament, on molts veïns evocaven experiències viscudes a la botiga de Cal Terrisser,

records d'infantesa o vincles personals amb la família Botifoll. Expressions com “Aquí els meus pares em compraven plats i coses per a la cuina de fireta” o “Hi anàvem sovint a comprar olles i cànirs” posen de manifest fins a quin punt aquests objectes formaven part del dia a dia de moltes llars. Altres comentaris feien referència a les relacions personals amb la família —“Eren de Can Carreras, una gran família”, “Tenien molta amistat a casa”—, revelant una dimensió afectiva que transcendeix l'ús funcional dels objectes. En conjunt, aquests testimonis confirmen que els artefactes exposats actuaven com a veritables catalitzadors de memòria, reactivant relats personals que, fins aleshores, restaven en l'àmbit privat.

La vocació de permanència del projecte s'ha materialitzat també en l'àmbit museogràfic. Diversos elements de l'exposició —entre els quals hi ha el plafó de benvinguda, el torn restaurat i una selecció de peces— s'integraran a partir de mitjans de 2026 a l'exposició permanent del Museu Municipal, concretament a la planta baixa, en una de les anomenades “botiguetes”.

Figura 8. Imatges del procés de restauració del torn, construcció del taulell i instal·lació a l'exposició temporal del Museu Municipal [Font: Neus Campmany i MMVR].

Paral·lelament, la resta de recursos generats en el marc de l'exposició —els plafons informatius, la documentació gràfica i fotogràfica i els models tridimensionals de les peces— formen part d'un [recurs digital](#) de consulta permanent, accessible a través de la [web del Centre d'Estudis Martorellencs](#). A aquests continguts s'hi afegeix un pòdcast dedicat a la història de la terrisseria, integrat dins la sèrie [El fil del temps](#), que contribueix a ampliar l'abast del projecte i a garantir-ne l'accessibilitat més enllà de l'espai i del temps expositius.

L'experiència de *Cal Terrisser* ha estat especialment profitosa en relació amb el projecte ARTIFACTA, un dels objectius principals del qual és analitzar els elements identitaris que el fenomen de la producció de terrissa ha contribuït a construir en determinats indrets de Catalunya, així com la manera com aquestes identitats són percebudes —o han deixat de ser-ho— per la societat actual. L'exposició ha esdevingut, així, un cas d'estudi viu que permet observar com el coneixement històric i la seva difusió poden actuar com a elements de cohesió, capaços de generar sentiment de pertinença fins i tot en aquells casos en què l'activitat productiva ha desaparegut i la memòria col·lectiva sembla haver-se esvaït (Lowenthal, 1998: 80).

En conjunt, l'experiència posa de manifest que una exposició temporal pot generar un llegat que transcendeixi la seva durada, tant a través de la incorporació d'elements a l'exposició permanent com mitjançant recursos digitals i relats compartits. En aquest sentit, el projecte de *Cal Terrisser* evidencia el paper fonamental dels museus locals com a espais de mediació entre la recerca acadèmica i la societat, capaços d'articular memòries col·lectives i transformar el coneixement científic en una experiència significativa i compartida.

Notes

1. Crèdits: Disseny museogràfic: Projecte i direcció: Centre d'Estudis Martorellencs i Museu Municipal Vicenç Ros. Documentació i estudi: Esther Travé Allepuz, Alfred Mauri Martí, Montserrat Farreny Agràs. Modelatge 3D: Isidre Ot Padilla (Virtual Past 3D). Muntatge audiovisual i pòdcast: Alfred Mauri. Recursos gràfics i infografia: Alfred Mauri i Esther Travé. Elements de patrimoni moble: Museu Municipal Vicenç Ros de Martorell, Col·leccions particulars Benavente-Vidal i J. Arús. Producció i muntatge: Construcció i instal·lació: Centre d'Estudis Martorellencs. Impressió gràfica: Artsdomotica, S.L. Restauració: Neus Campmany i Fusteria Geli. Agraïments: Ajuntament de Martorell, Museus de Martorell, Josep Arús, Mercè Vidal, Ramon Benavente, Esther Botifoll, Joan Vicens i Ferran Balanza.
2. *ARTIFACTA: Producción, tradición, resignificación y cambio social. Un estudio interdisciplinar de la alfarería postmedieval de obra negra en Cataluña (siglos XIV-XX)*. Projecte PID2023-146298NB-I00, desenvolupat a la Universitat de Barcelona (IP: Esther Travé Allepuz), amb finançament del Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades i l'Agencia Estatal de Investigación (MICIU/AEI/10.13039/5011000110033), i amb fons FEDER, UE.
3. Projecte *L'activitat terrissera a Martorell: patrimoni etnològic i cultura material* (AP05/25). Centre d'Estudis Martorellencs i Museu Municipal Vicenç Ros de Martorell, desenvolupat amb finançament rebut per part de l'Institut Ramon Muntaner i fons propis. El disseny i muntatge de l'exposició ha comptat amb finançament complementari de la Generalitat de Catalunya - Departament de Cultura, així com la restauració del torn i del pastó de fang, que ha estat possible gràcies al finançament rebut per part de la Diputació de Barcelona - Xarxa de Museus Locals.

Bibliografia

Crossick, G.; Kaszynska, P. (eds.) (2016). *Understanding the value of arts & culture. The AHRC Cultural Value Project*. Arts & Humanities Research Council, Londres.

Deetz, J. (1977). *In Small Things Forgotten: The Archaeology of Early American Life*. New York: Anchor Press/Doubleday.

Economou, M.; Young, H.; Sosnowska, E. (2025). "Digital storytelling for emotional engagement in museums: design and evaluation of the Hunterian Antonine Wall EMOTIVE experiences". *International Journal of Heritage Studies*. <https://doi.org/10.1080/13527258.2025.2591613>

Gruppuso, P.; Whitehouse, A. (2020). "Exploring taskscapes: an introduction". *Social Anthropology / Anthropologie Sociale*, 28/3: 588-597.

Ingold, T. (1993). "The temporality of landscape". *World Archaeology*, 25/2: 152-174.

Ireland, T.; Brown, S.; Bagnall, K.; Lydon, J.; Sherratt, T.; Veale, S. (2025). "Engaging the everyday: the concept and practice of 'everyday heritage'". *International Journal of Heritage Studies*, 31/2: 192-215.

Laporte, A. (2021). "Anàlisi i gestió de públics i planificació estratègica". A: López, O.; Lorés, I. (eds.), *Planificació estratègica de museus i centres patrimonials*. Manuals de Museologia, 4. Associació de Museòlegs de Catalunya, Barcelona: 149-179.

Lowenthal, D. (1998). *El pasado es un país extraño*. Madrid: Akal. [Original: *The Past Is a Foreign Country*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.]

Massanell, A. (1984). "Notícia sobre els cantirers vilafranquins". *Olerdulae*, 23: 16-18.

Romero, R.; Rosal, J. (2014). *La terrissa a Catalunya*. Figueres: Brau Editors.

Travé, E.; Mauri, A.; Farreny, M. (2025). *Memòria final del projecte L'activitat terrissera a Martorell: Patrimoni etnològic i cultura material (AP05/25)*. Memòria inèdita. Centre d'Estudis Martorellencs / Institut Ramon Muntaner.

Wineman, J.; Peponis, J.; Dalton, R. (2006). "Exploring, engaging, understanding in museums". A: Hölscher, C.; Conroy Dalton, R.; Turner, A. (eds.), *Space Syntax and Spatial Cognition. Proceedings of the Workshop Spatial Cognition '06*. Universität Bremen: 33-51.

Wood, E.; Latham, K. F. (2013). *The Objects of Experience: Transforming Visitor-Object Encounters in Museums*. New York: Routledge.

Copyright